

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusaja number	53-25/286610,286677
Otsuse kuupäev	09.04.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Ulvi Reimets
Vaidlustus	EK KV SPV3 OÜ vaidlustused Elektrilevi OÜ riigihangetes „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Lääne-Virumaal, Valgamaal ja Lääne-Võrumaal“ (viitenumber 286677) ja „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Läänemaal, Jõgevamaal ja Põhja-Tartumaal“ (viitenumber 286610) hangete osades 2 menetluse kehtetuks tunnistamise otsustele Vaidlustaja, EK KV SPV3 OÜ, esindaja vandeadvokaat Keidi Kõiv
Menetlusosalised	Hankija, Elektrilevi OÜ, esindaja Heili Raudkivi
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Riigihangete seaduse § 197 lg 1 p 5 ja § 198 lg 1 alusel

1. Rahuldada EK KV SPV3 OÜ vaidlustused ja tunnistada kehtetuks Elektrilevi OÜ 25.02.2025 otsused, millega on riigihanke „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Lääne-Virumaal, Valgamaal ja Lääne-Võrumaal“ (viitenumber 286677) osas 2 ja riigihanke „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Läänemaal, Jõgevamaal ja Põhja-Tartumaal“ (viitenumber 286610) osas 2 menetlus kehtetuks tunnistatud.
2. Mõista Elektrilevi OÜ-lt EK KV SPV3 OÜ kasuks välja lepingulise esindaja kulud summas 2138 eurot käibemaksuta ja riigilõivud kokku summas 2560 eurot.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Elektrilevi OÜ (edaspidi Hankija) viib läbi riigihankeid „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Lääne-Virumaal, Valgamaal ja Lääne-Võrumaal“ (viitenumber 286677) (edaspidi Riigihange 1) ja „Liinikoridoride hooldustööde teostamine Läänemaal, Jõgevamaal ja Põhja-Tartumaal“ (viitenumber 286610) (edaspidi Riigihange 2), (edaspidi koos Riigihanked).

2. 06.03.2025 laekusid Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) EK KV SPV3 OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustused Hankija 25.02.2025 otsustele tunnistada Riigihangetes osades 2 menetlus kehtetuks.

Vaidlustaja parandas puudused vaidlustustes 10.03.2025.

RHS § 190 lg 10 kohaselt kui esitatud on mitu vaidlustust, milles on samad vaidlustaja ja hankija, võib vaidlustuskomisjon liita vaidlustused ühte menetlusse. Vaidlustuskomisjon otsustas liita Riigihangetes esitatud vaidlustused ühte menetlusse – vaidlustusasi 53-25/286610,286677.

3. Vaidlustuskomisjon teatas 17.03.2025 kirjaga nr 12.2-10/53 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 20.03.2025 ja neile vastamiseks 25.03.2025.

Vaidlustuskomisjoni poolt määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja, teiseks tähtpäevaks Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

4. Vaidlustaja, EK KV SPV3 OÜ, põhjendab vaidlustusi järgmiselt.

4.1. Riigihange 1 viidi läbi neljas osas: osa 1 Lääne-Virumaa (0,4 - 1 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 2 - Lääne-Virumaa (6 - 20 kV, 35 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 3 - Valgamaa ja Lääne-Võrumaa (0,4 - 1 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 4 - Valgamaa ja Lääne-Võrumaa (6 - 20 kV, 35 kV - 110 kV nimipingega liinikoridori hooldamine).

Osas 1 esitas pakkumuse 13 pakkujat, osas 2 esitas pakkumuse 13 pakkujat, osas 3 esitas pakkumuse 11 pakkujat ja osas 4 esitas pakkumuse 15 pakkujat. Vaidlustaja esitas pakkumuse kõigile osadele, sealjuures parima pakkumuse osale 2.

Hankija otsustas 25.02.2025 otsusega tunnistada RHS § 73 lg 3 p 6 alusel Riigihanke 1 osas 2 menetlus kehtetuks.

Lisaks avaldas Hankija 11.11.2024, ehk samal päeval, ka teise samalaadse riigihanke – Riigihanke 2.

Riigihange 2 viidi läbi neljas osas: osa 1 - Läänemaa (0,4 - 1 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 2 - Läänemaa (6 - 20 kV, 35 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 3 - Jõgevamaa ja Põhja-Tartumaa (0,4 - 1 kV nimipingega liinikoridori hooldamine); osa 4 - Jõgevamaa ja Põhja-Tartumaa (6 - 20 kV, 35 kV nimipingega liinikoridori hooldamine). Vaidlustaja esitas ka Riigihanges 2 pakkumuse kõigile osadele, sealjuures parima pakkumuse osale 2.

Kordus identne stsenaarium, kus üksnes selles osas, milles Vaidlustaja esitas parima pakkumuse, oli Hankija koguste määramisel üllatuslikult eksinud.

Hankija otsustas 25.02.2025 otsusega Riigihankes 2 tunnistada RHS § 73 lg 3 p 6 alusel osas 2 menetlus kehtetuks.

Vaidlustaja hinnangul ei ole Hankija põhjendused usutavad ega põhjendatud.

4.2. Hankija on otsuste põhjendustes viidanud RHAD p 4.8.2. võimalusele puuduse korral hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks ning põhjendanud sellist puudust sellega, et on raamlepingu eeldatavate koguste määramisel hankemenetluses eksinud, millised vajavad Hankija sõnutsi ülevaatamist ning uuendatud hanketingimustel uue hankemenetluse läbiviimist. Sealjuures Hankija hinnangul on võimalik raamlepingu muutmine üksnes väheolulistest tingimustes, mitte aga lepingu mahu osas.

Pärast otsuste saamist pöördus Vaidlustaja täiendava päringuga Hankija poole paludes selgitada, kuidas või millises osas on eeldatavate koguste määramisel eksinud. Nimetatule on Hankija taaskord paljasõnaliselt viidanud, et Hankijal on selgunud täiendava mahu vajadus nimetatud piirkonnas ning Hankija soovib sellise teabe lisamist raamlepingusse. Muus osas Hankija teavet ei anna ning viitab üksnes sellele, et uute mahtudega on võimalik tutvuda pärast uue hanke avaldamist.

4.3. Tulenevalt Euroopa Kohtu praktikast, peab hankemenetluse lõpetamine ilma hankelepingut sõlmimata olema põhjendatud ning vastama proportsionaalsuse ja läbipaistvuse nõuetele. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei tohi kehtetuks tunnistamine olla ülemäärane meede võrreldes väidetavate puudustega, vaid see peab olema sobiv ja vajalik eesmärgi saavutamiseks. Samuti peab hankija tagama, et kõik pakkujad saavad võrdse ligipääsu teabele ning otsuste põhjendused on selged ja arusaadavad.

Käesoleval juhul antud nõuded täidetud ei ole, mistõttu ei saa Hankija otsused olla õiguspärased.

On ebaõige kehtetuks tunnistamise otsustes esitatud väide raamlepingu mahtude muutmise võimatuse osas. Seda põhjusel, et Riigihangetes ei olnud kindlaid mahte fikseeritud.

Riigihanke alusdokumendi „Juhis pakkujatele“ p 2.2. on Hankija sedastanud, et pakkumuse maksumuse tabelis on Hankija poolt sedastatud indikatiivsed kogused ehk hinnangulised mahud, mis ei ole raamlepingu täitmisel Hankija jaoks siduvad. Täiendavalt on Hankija selgitanud, et indikatiivsete koguste esitamise eesmärgiks on eduka pakkumuse väljaselgitamine. Raamlepingu tegelik maht ja selle jagunemine pakkumuse maksumuse tabeli positsioonide lõikes selgub lepingu lõppemisel ning selle hulka kuuluvad kõikide lepingu alusel välja makstud tasud. Lepingu maksimaalseks maksumuseks on vastava hankeosa eeldatav maksumus.

Lisaks on eelnimetatud juhises selgitatud sedagi, et Hankija ei ole kohustust eduka pakkuja pakkumuses esitatud summa ulatuses tellimusi esitama. Rahalised mahud võivad aastate lõikes olla erinevad (p 2.3.) ning Hankija varasema praktika alusel on plaanivälised tööd moodustanud analoogsete lepingute täitmisel keskmiselt kuni 3 % lepingu tükilisest mahust ehk kuni 6 % lepingu maksumusest (p 2.4.).

Täiendavalt on Hankija ette näinud ka raamlepingu p-is 5.1. tellija õiguse aastakava mahu muutmiseks 30% ulatuses ning sätestanud ka p-is 5.5. plaaniväliste tööde tellimise võimaluse. Tööde eest tasumine oli ette nähtud ühikhinna alusel.

Seega kuivõrd Hankija ei olnud fikseerinud tegelikku tööde mahtu ning lisaks hõlmas raamlepingute ese kogu osa piirkonna kattuvust, siis leiab Vaidlustaja, et ei ole usutav Hankija poolt sedavõrd suures ulatuses lepingu mahu muutmine, mida juba olemasolevad tingimused ei võimaldaks ellu rakendada.

4.4. Hankija otsused osade 2 kehtetuks tunnistamise põhjenduste osas on äärmiselt

üldsõnalised ning puudub selge sisu mõistmise võimalus. Ka päringule vastamisel jättis Hankija täielikult selgitamata, milles täpsemalt vastav eksimus väljendub. Nimetatu saab Vaidlustaja hinnangul viidata vaid sellele, et Hankija on kunstlikult asunud otsima võimalusi Vaidlustaja Riigihangetest eemaldamiseks.

RHAD-s (sh raamlepingu projekt) selgelt sätestatud, et kogused on indikatiivsed ning tasumine toimub ühikhinna alusel, mis tähendab, et Hankija oli juba Riigihangete väljakuulutamisel teadlik võimalikust mahu varieerumisest ega ole endale kehtestanud ka kohustust tellida kindlat minimaalset kogust aastas. Seetõttu ei saa Vaidlustaja hinnangul Hankija tugineda koguste ekslikule arvestusele kui kehtetuks tunnistamise põhjendusele, kuna tingimused olid juba algselt üles ehitatud paindlikkusele ja mahu võimalikule muutumisele.

4.5. Kuivõrd RHS § 73 lg 3 p-i 6 ja RHAD p-il 4.8.2 alusel tehtav Riigihangete osade 2 menetluste kehtetuks tunnistamise otsus on kaalutlusotsus, pidi see olema vormistatud selliselt, et selle õiguspärasuse üle otsustamiseks on võimalik kontrollida, kas otsuse tegemisel on esinenud sisulist otsustamist mõjutavaid menetlus- ja vormivigu, kas otsus on kooskõlas kehtiva õigusega, kas asjaolud peavad sisuliselt paika ja ega Hankija ei ole teinud ilmselgelt kaalutlusviga.¹ Sealjuures peab Hankija oma põhjendustes siduma faktilised asjaolud kohaldatava õigusnormiga.² Seda Hankija aga teinud ei ole. Hankija otsused ei sisalda mitte ühtegi põhjendust, miks Riigihangetega jätkata ei saa, samuti ei sisalda selles põhjendusi sellest, milles seisneb väidetav ebasoodne tagajärg raamlepingu sõlmimise korral, arvestades Hankija enda kehtestatud tingimus konkreetsetes hankes.

Seega puudub Vaidlustajal võimalus kontrollida Hankija otsuse õiguspärasust, kuna tehtud otsus ei ole läbipaistev ja kontrollitav ega võimalda mõista, miks Riigihangete osades 2 päriselt kehtetuks tunnistati.³

Osade mahtude väljajäämine ei takista käesoleva hankemenetlusega jätkamist⁴ ning mitte igasugune Hankija muutunud vajadus ei saa olla põhjenduseks hankemenetlust kehtetuks tunnistada. Selleks saab olla vaid selline, mille tõttu pole hankemenetlust võimalik jätkata.⁵ Sellist olukorda Riigihangetes aga ei esine, mistõttu on Hankija valitud meede ebaproportsionaalne.

4.6. Vaidlustaja leiab, et Hankija ei ole enda tegevuses käitunud kooskõlas RHS § 3 p-iga 2.

RHS § 3 p-i 2 kohaselt on hankija kohustatud kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja jälgib, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud.

Vaidlustaja hinnangul Hankija käitub Vaidlustaja suhtes diskrimineerivalt, eelistades konkreetseid ettevõtjaid Vaidlustaja ees. Üldpõhimõtete kohaldamisel tuleb Hankijal hoiduda otseselt või kaudselt diskrimineerivate tingimuste seadmisest ning hankepraktikate kohaldamisest. Tegemist on negatiivse hoidumiskohustusega, mida Hankijad on kohustatud

¹ Vako otsus nr 120-18/196662, p 9; Vako otsus nr 244-18/201814, p 8; Vako otsus nr 75- 19/206885, p 7; Vako otsus nr 195-20/227369, p 8; Vako otsus nr 21-22/238387, p 12

² Vako otsus nr 177-20/217858, p 12

³ VaKo otsus nr 120-18/196662, p 9; VaKo otsus nr 244-18/201814, p 8; VaKo otsus nr 75- 19/206885, p 7; VaKo otsus nr 195-20/227369, p 8; VaKo otsus nr 7-18/191465/193893, p 12 ja 17; Vako otsus nr 177-20/217858, p 14; VaKo otsus nr 101-20/218734, p-d 9, 12–14; VaKo otsus nr 28-18/191319, p-d 8–

⁴ VaKo otsus nr 120-18/196662, p-d 7, 9, 9.1.3, 9.2, 9.3

⁵ Vako otsus nr 1-20/215144, p 8

järgima.6 Hankija sellist kohustust aga täitnud ei ole.

Sellele viitab ilmekalt tõik, et Hankija kahest Riigihankest on üllatuslikult mahuvigadega vaid need kaks osa, milles Vaidlustaja osutus edukaks. Vaidlustaja hinnangul ei ole eluliselt usutav, et selline asjaolu saaks tegelikkusele vastata ning rõhutab, et tegemist on otsitud võimalusega Vaidlustaja hangetest eemaldada ning Vaidlustajat siis eesootavates uute hangetes näiteks karmimate tingimustega eemal hoida.

4.7. Vaidlustaja täiendav seisukoht.

4.7.1. Vaidlustaja leiab, et Hankija seisukohad on põhjendamatud ning äärmiselt vastuolulised. Nimelt on Hankija kokkuvõtvalt väitnud järgmist:

- veebruari keskel sai teatavaks asjaolu, mida Hankija Riigihangete ettevalmistamise ajal ei teadnud ning mille ilmnemise tõttu sai Hankijale selgeks, et Riigihangete eeldatavate maksumuste määramise aluseks olnud tööde mahud on ebapiisavad – nimelt on töid vaja teha märkimisväärselt suuremas mahus. Selline muutunud mahtude osa ei puuduta üksnes vaidlustatud hankeosa, vaid kõiki Riigihangetes olevaid piirkondi ühtmoodi, mõnda vähem, mõnda rohkem;
- Hankija kaalus otsuse tegemise eel pikema aja jooksul majasiseselt võimalust hankemenetlusega jätkata, mistõttu on hankeprotsess ka viibinud;
- Hankija ei telli lisandunud töid eraldi riigihankega, sest Hankija eesmärgiks on see, et vastavas piirkonnas teostab kõik vastava hankeosatööd üks töövõtja ning Hankija kogemuse kohaselt tekivad probleemid kahju tekitaja tuvastamisega ning see võib põhjustada ka töövõtjate vahel lahkkelisid tööde jaotamise osas;
- samas, eelnevale risti vastupidiselt, viitab Hankija hoopis, et põhjus, mille kohaselt on nelja hankeosaga Riigihangetes menetlus kehtetuks tunnistatud vaid ühes hankeosas, on samuti lihtne ja mõistetav põhjendus. Ajal, mil Hankija jaoks ilmnis mahus arvesse võtmata lisamaht, olid raamlepingud teistes hankeosades edukaks tunnistatud pakkujatega juba sõlmitud ning hankemenetlus selle tulemusena lõppenud. Juhul kui lepingud olnuks sõlmimata ka ülejäänud kolmes hankeosas, oleks Hankija ka seal menetluse kehtetuks tunnistanud, kuna ka nimetatud piirkondades on hankeosade maht tegelikkuses vajalikke mahtusid arvestades ebapiisav. Nimetatuga kinnitab Hankija justkui ise, et selliselt siiski lisatöid juurde tellitakse uute hangetega, aga Hankija varasema selgituse järgi peab probleemide vältimiseks kõik piirkonna tööd teostama üks ettevõtja;
- Hankija ei saa raamlepingu mahtu suurendada, sest kui Hankija ühel aastal mahtu kooskõlas raamlepinguga suurendab, on ta sunnitud mõnel teisel aastal sellevõrra väiksemas mahus töid tellima ning tekib vajadus täiendavate tööde järele;
- Hankija mõõnab, et mõistis juba kehtetuks tunnistamise otsuste tegemisel, et otsused ei pruugi olla Vaidlustajale meeltemööda. Samas ei pea Hankija põhjendatuks lähtuda üksnes sellest, mis on pakkuja jaoks sobiv kui sama lahendus on Hankijale sisuliselt sobimatu ja tekitab enam kui tõenäoliselt lisakulusid. Seetõttu on Hankija jaoks eriti oluline teha kõik temast mõistlikult olenev, vältimaks kõnealuses valdkonnas võimalike lisakulude tekkimist. Ometi sellised lisakulud on aga aktseptivad hanke kõigis muudes osades.

Eeltoodust nähtuvalt tegutseb Hankija erinevate osade osas erinevalt ning Vaidlustajat ilmselgelt diskrimineerivalt.

4.7.2. Kui vaadelda sündmuste järgnevust, ei ole eluliselt usutav Hankija poolt väidetud asjaolud. Nimelt on Hankija teinud Riigihankes järgmised otsused:

Riigihange 2

	Osa 1	Osa 2	Osa 3	Osa 4

⁶ M.A.Simovart. Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Veebiväljaanne, § 3 p 13.

Vastavusotsus	koostatud ja allkirjastamist alustatud 10.01.2025	Tegevused tervikus teostamata	koostatud ja allkirjastamist alustatud 10.01.2025	koostatud ja allkirjastamist alustatud 10.01.2025
Lepingu sõlmimine	06.02.2025	Tegevused tervikus teostamata	06.02.2025	11.02.2025
		Kehtetuks tunnistamise otsuse allkirjastamist alustatud 17.02.2025		

Riigihange 1

	Osa 1	Osa 2	Osa 3	Osa 4
Vastavusotsus	koostatud ja allkirjastamist alustatud 15.01.2025	Tegevused tervikus teostamata	koostatud ja allkirjastamist alustatud 15.01.2025	koostatud ja allkirjastamist alustatud 15.01.2025
Lepingu sõlmimine	06.02.2025	Tegevused tervikus teostamata		12.02.2025
		Kehtetuks tunnistamise otsuse allkirjastamist alustatud 17.02.2025		

Kui jaanuaris tehti Riigihangetes vastavusotsuseid, siis ei ole selliseid tegevusi teostatud üldse osade 2 suhtes, millistes esitas parima pakkumuse Vaidlustaja. Selliseid otsuseid ei olnud veel tehtud osade 2 suhtes Riigihangetes ka lepingute sõlmimise hetkeks. Kusjuures sõlmiti osades 4 lepingud veel 11.02.2025 ja 12.02.2025, ehk vaid 2 tööpäeva enne seda, kui Hankija alustas Riigihangetes üllatuslikult otsuste allkirjastamiseks osade 2 kehtetuks tunnistamisel. Ja seda Hankija sõnutsi veel enne „pikemaajalist kaalumist menetluse jätkamiseks“.

Ei ole eluliselt usutav, et just selle 2 tööpäeva jooksul sai Hankijale ühtäkki teatavaks selline asjaolu, mida Hankija Riigihangete ettevalmistamisel ei teadnud ja mis muutis üksnes osade 2 osas, millistes üllatuslikult ei olnud veel üldse vastavusotsustki antud, mahte sedavõrd, et see pidi tooma kaasa kehtetuks tunnistamise. Selline asjaolu ei vasta tegelikkusele, on selgesti otsitud ning Hankija eesmärk on lihtsalt takistada uutel tulijatel riigihangetel turuosa saada, et jätkata lihtsalt endale meelepäraste ja juba turvaliseks saanud ettevõtjatega. Seda kinnitab Hankija ka enda vastuses viidates, et uues hankemenetluses on ootuslik, et „edukaks osutub mõni teine pakkuja, mitte vaidlustaja“

Kuupäevade 12.02.2025-17.02.2025 vahel on 2 tööpäeva ning nädalavahetus. Millisel hetkel toimus see väidetav „pikk kaalumise hankemenetluse jätkamiseks“ on selgusetu, eriti

arvestades ka fakti, et Hankija poolt vaidlustuskomisjonile esitatud lisa kuupäevaks on 25.02.2025, mis on hilisem, kui päev, millal esimene isik allkirjastas kehtetuks tunnistamise otsuse (17.02.2025).

4.7.3. Hankija on tellinud väga pikaajaliselt vaidlustusteenust. Sellele lisaks tellib Hankija iga-aastaselt suures mahus ka lidariga elektriliinide jälgimise ja kaardistamise teenust, milline Vaidlustaja hinnangul annab Hankijale hea ülevaate tegelikest mahtudest. Näiteks telliti „õhuliinide vaatluslennud ja kõrgülevaatusena puuduste tuvastamine“ teenust viimati riigihankes nr 282465 abil 2 aastaks. Vastavat andmestikku kasutatakse ka kaardirakenduses: <https://elektrilevi.ee/et/liitumised/vabad-voimsused>.

Vaidlustaja hinnangul ei ole usutav see, et alles veebruaris oleks Hankijale teatavaks saanud mistahes väidetav mahu muutus, sest Elektrilevi OÜ töödokumendi „Liinikoridoride hooldustööde teostamine ja üleandmine“ (ka RHAD Lisa 2), punkti 4.1 kohaselt esitab Tellija töövõtjale plaanilised liinikoridoride hooldustööde tegevused ehk korrashoiutööde aastakava (üldjuhul kuni kahes osas). Aastakava väljastatakse enne uue kalendriaasta algust e-kirja teel 1. detsembriks ning UTG-s hiljemalt 31. detsembriks. Nimetatu on üle kantud ka leping tingimustes p-i 5.1, kusjuures toimub iga aastaste tööde vastuvõtmine lepingu p 5.3 kohaselt hiljemalt 20. detsember. Seega ei saanud Hankijale kuidagi saada väidetavad mahu suurenemised kõikidel aladel selgeks veebruari keskel.

4.7.4. Mistahes mahtude suurenemist ei kinnita ka Hankija poolt esitatud lisa, milliselt nähtub väidetav keskpinge hoolduse võlg Läänemaal 15 km ning Lääne-Virumaal 98 km, madalpinge hoolduse võlg Läänemaal 7 km ning Lääne-Virumaal 371 km - trassihoidude võla suuruseks on väidetavalt kokku Läänemaal 22 km ning Lääne-Virumaal 469 km.

Hankija üritab vaidlustuskomisjoni eksitada viidetega keskpinge ja madalpinge liinidele. Riigihangetes on osade 2 esemeks keskpinge ja kõrgepinge liinid. Madalpingeliinid on sätestatud osas 1. Nimetatu nähtub ehedalt pakkumuse maksumuse tabeli ühikurea selgitustest.

Nimetatud numbrid ei näita aga ka mistahes mahu muutusi. Nimelt ei ole Riigihangetes küsitud pakkumust meetritele, vaid mastide vahelisele visang'ite arvule, milline nähtub samuti pakkumuse maksumuse tabeli vormilt. Kuivõrd mastide vahelise pikkuse vahe aga varieerub keskpingeliinidel 50 ja 100 meetri vahel ning kõrgepingeliinidel 50 ja 200 meetri vahel sõltuvalt erinevatest asjaoludest, ei ole Riigihangetes mistahes andmeid km kohta. Seega ei ole Hankija poolt esitatud lisa ka kuidagi seostatav käesoleva vaidluse asjaoludega ega seetõttu usutav.

Küll aga on aga selge, et kui Läänemaa keskpinge liinihoolduse lisavajadus on üksnes 15 km, kuid visangute maht on 7091, siis on liinide pikkuseks km mõttes minimaalselt 354,55 km ning maksimaalselt 709,1 km. Nimetatud arvulises mahus on seega 15 km lisamaht selgesti miski, mida on võimalik tellida ka lepingu mahu muutmisega. Sama põhimõtte kehtib Vaidlustaja hinnangul ka Lääne-Virumaal, milles arvestades indikatiivsed tööde mahtu 8859 visang'i, siis on ka 98 km keskpinge trassihoidust on väike number, mille on võimalik teha lepingu mahu muutmisega.

4.7.5. Hankija seisukohtade usaldusväärsus varjutab ka fakt, et need on lisatööde tellimise võimalikkuse osas vastuolulised.

Nimelt on Hankija enda vastuses väitnud nii seda, et hankeosade maht on ebapiisav kõigis hanke osades, mistõttu vajavad kõik osad lisatööde tellimist, kuid samal ajal ka seda, et üksnes osa 2 osas ei ole võimalik lisatöid eraldi hankemenetlusega sõlmida, sest see toob kaasa vastuolu Hankija eesmärgiga (kõik vastava hankeosa tööd peab tegema üks töövõtja) ning võib põhjustada töövõtjate vahel lahkelsid ning ka üldist vastutuse tuvastamise probleemi.

Tegemist on taaskord otsitud põhjusega Vaidlustaja diskrimineerimiseks ja ebavõrdseks kohtlemiseks. Seda eriti olukorras, kui Hankija peab enda sõnutsi nii ehk naa sõlmitud lepingu puhul tellima lisatöid uue hankemenetluse kaudu ning tekitama sellega ebamugavust ning väidetavaid lisakulusid. Seega ei takistaks see sama võimalust rakendada ka Riigihangete osade 2 suhtes. Kusjuures on Hankija poolt lisatööde tellimine pigem tavaline praktika, millele viitavad ka hanketingimused, millised võimaldavad ka aastaplaani mahtude muutmist. Nii on ka 2024 aastal Elektrilevi sõlminud mitmeid lisatööde lepinguid, näiteks riigihanked viitenumbritega 274389, 274391, 272846 jne.

Alternatiivselt on Hankijal võimalik ka RHS § 124 lg 1 p 1 kohaselt hankelepingud üles öelda või hankelepingutest taganeda, kui hankelepingus on vajalik teha muudatusi, mis ei ole RHS § 123 alusel lubatavad nagu on hankija ise läbivalt enda seisukohas viidanud.

4.7.6. Vaidlustaja ei pea usutavaks märkimisväärsete vigade esinemist mahtude määramisel. Nimelt on Hankija korraldanud kokku liinikoridoride hooldustööde läbiviimiseks kogu Eesti ulatuses 8 hankemenetlust, millised hankemenetlused kõik kokku hõlmasid 27 erinevat osa. Ei ole usutav, et Hankija jaoks jäi Riigihangete ettevalmistamisel suures ulatuses elektriliine arvestamata

5. Hankija, Elektrilevi OÜ, vaidleb vaidlustustele vastu.

5.1. Tulenevalt RHS § 73 lg 3 p-ist 6 on hankijal õigus põhjendatud vajaduse korral omal algatusel hankemenetlus kehtetuks tunnistada. Hankija on Riigihangetes osade 2 suhtes vastavat õigust kasutanud ning tunnistanud menetluse kehtetuks tuginedes nii eelviidatud RHS-i sättele ja „Juhised pakkujale“ p-ile 4.8.2, mille kohaselt on Hankijal õigus hankemenetlus kehtetuks tunnistada muu hulgas juhul, kui riigihanke alusdokumentides sisaldub viga või puudus, mille parandamata või kõrvaldamata jätmine tooks hankija jaoks raamlepingu sõlmimisel kaasa ebasoodsa tagajärje.

5.2. Käesoleva aasta veebruari keskel sai Hankijale teatavaks asjaolu, mida ta Riigihangete ettevalmistamise ajal ei teadnud ning mille ilmnemise tõttu sai Hankijale selgeks, et eeldatavate maksumuste määramise aluseks olnud tööde mahud on olnud ebapiisavad – nimelt on töid tegelikkuses vaja teha märkimisväärselt suuremas mahus kui osas märgitud. Eelnimetatu ei puuduta üksnes vaidlustatud osasid 2, vaid kõiki piirkondi ühtmoodi, mõnda vähem, mõnda rohkem. Illustreerimaks seda, millises täiendavas mahus on töid tegelikkuses vastavas piirkonnas vaja teha, esitab Hankija vaidlustuskomisjonile Hankija majasisese töödokumendi, millest nähtub, millises piirkonnas kui palju hooldust vajava liinitrassi kilomeetreid on Hankija jätnud hanke mahus arvesse võtmata (vastuse lisas 1 toodud tabelis märgitud kui trassihooldustevõlg).

5.3. Hankija on märkinud otsuse põhjendavas osas, et ta on raamlepingu eeldatavate koguste määramisel eksinud ning kuna raamlepingus võib pärast selle sõlmimist teha üksnes väheolulisi muudatusi ja muu hulgas ei ole pooltel võimalik lepingu mahtu muuta, ei ole Hankijal võimalik saavutada ette antud tingimustel hanke eesmärki. Seeläbi sai Vaidlustaja jaoks teatavaks, et esitatud mahud on ebakorrektsed ning Hankijal on ilmnenu vajadus muutunud mahtude tõttu alusandmeid korrigeerida.

5.4. Arusaadavalt võiks tõusetuda küsimus, miks ei hangi Hankija lisandunud mahus töid eraldi riigihankega. Hankija täpsustab siinkohal, et Riigihanked kuulutati välja kolmeaastaseks perioodiks raamlepingu sõlmimiseks ning Hankija eesmärgiks on see, et vastavas piirkonnas teostab kõik vastava hankeosa tööd üks töövõtja. Kui Hankija oleks jätnud osad 2 kehtetuks tunnistamata ja kuulutanud lisandunud mahu tarbeks välja uue hankemenetluse, võinuks see – arvestades potentsiaalsete pakkujate paljusust – suure tõenäosusega tähendada, et edukaks osutub mõni teine pakkuja, mitte Vaidlustaja. Hankija aastakümnete pikkune praktika liinikoridoride hooldustööde tellimisel kinnitab, et samas piirkonnas samaaegne liinikoridoride hooldamine erinevate töövõtjate poolt toob kaasa riskid, mida Hankija ei soovi võtta, eelkõige vastutuse vaates. Liinikoridoride hooldustööde

lepingute täitmise käigus esineb liigagi sageli juhtumeid, kus tööde teostamise järgselt võtab kinnisasjaomanik Hankijaga ühendust, kuna tema kinnisasjal asuv linikoridorile juurdepääsu võimaldav tee on hooldustööde tegemisel kasutatavate mehhanismidega rikutud, kinnistut ümbritsev aed on maha sõidetud või on aset leidnud muu sündmus, mille tõttu on temale tekkinud kahju. Juhul kui samas piirkonnas tegutseb kaks erinevat töövõtjat, on tõenäoline, et Hankijal osutub võimatuks üheselt ära tõendada, kumb töövõtjatest on kolmandale isikule kahju tekitanud, mis tähendab, et vastava kahju kohustub Hankija omal kulul hüvitama. Ka võib kahe töövõtja samaaegne samas piirkonnas kasutamine põhjustada vaidlusi töövõtjate endi vahel, muu hulgas selle osas, kes milliseid tellimusi täita saab. Sedalaadi vaidlust on Hankija minevikus pidanud ka kohtus lahendama. Majanduslikult keerulisel ajal on Hankija hinnangul enam kui tõenäoline, et sellised vaidlused tekivad ning nendega kaasnevad kahju hüvitamise nõuded hankijale, analoogselt viidatud kohtuasjas toiminuga. Asjaolu, et Hankija soovib nimetatud riske vältida, ei saa olla Hankijale kuidagi ette heita. Hankija soov selliseid riske juba eos vältida on üksnes mõistetav ning vastavaid riske saab Hankija vältida või vähemasti minimeerida kõiki töid ühe raamlepingu raames hankides.

5.5. Hanke alusdokumentide hulka kuuluva „Juhised pakkujale“ p 2.2. sätestab järgmise: „*Pakkumuse maksumuse tabelis (vastavalt riigihanke osale vorm 4.1 - 4.4) hankija poolt määratud indikatiivsed kogused on hinnangulised mahud, mis ei ole raamlepingu täitmisel hankija jaoks siduvad. Indikatiivsete koguste esitamise eesmärgiks on eduka pakkumuse väljaselgitamine. Raamlepingu tegelik maht ja selle jagunemine pakkumuse maksumuse tabeli positsioonide lõikes selgub lepingu lõppemisel ning selle hulka kuuluvad kõikide lepingu alusel välja makstud tasud. Lepingu maksimaalseks maksumuseks on vastava hankeosa eeldatav maksumus.*“

Nimetatud säte ei anna seega Hankijale õigust tellida töid suuremas mahus kui riigihangete registris märgitud vastava hankeosa eeldatav maksumus, mis osades 2 on 1 705 900 eurot ja 1 309 500 eurot. Seejuures arvestab Hankija asjaoluga, mille kohaselt on Euroopa Kohtu praktikas raamlepingu mahu suurendamist lubamatuks peetud - kohtuasjas C23/20 on Euroopa Kohus leidnud, et raamlepingu tingimusi ei tohi ühelgi juhul oluliselt muuta ning kui hanketeates tuleb märkida raamlepingu alusel ostetavate asjade eeldatav kogus ja/või maksumus ning maksimaalne kogus ja/või maksumus, ning kui see ülemäär on saavutatud, siis kaotab see raamleping kehtivuse.

Vaidlustuses märgitu, mille kohaselt võib Hankija vastavalt raamlepingule korrashoiutööde aastakava 30% ulatuses muuta, ei tähenda seda, et raamlepingu mahtu võiks 30% ulatuses suurendada. Juhul kui Hankija ühel aastal mahtu kooskõlas raamlepinguga suurendab, on ta sunnitud mõnel teisel aastal sellevõrra väiksemas mahus töid tellima ja ikkagi esineb vajadus täiendavate tööde järele.

5.6. Asjaolule, mille kohaselt on nelja hankeosaga riigihankes menetlus kehtetuks tunnistatud vaid ühes hankeosas, on samuti lihtne ja mõistetav põhjendus. Ajal, mil Hankija jaoks ilmnes hanke mahus arvesse võtmata lisamaht, olid raamlepingud teistes hankeosades edukaks tunnistatud pakkujatega juba sõlmitud ning hankemenetlus selle tulemusena lõppenud. Juhul kui lepingud olnuks sõlmimata ka ülejäänud kolmes hankeosas, oleks Hankija ka seal hankemenetluse kehtetuks tunnistanud, kuna ka nimetatud piirkondades on hankeosade maht tegelikkuses vajalikke mahtusid arvestades ebapiisav.

5.7. Hankija kaalus otsuse tegemise eel pikema aja jooksul majasiseselt võimalust hankemenetlusega jätkata, mistõttu on hankeprotsess ka viibinud – kui teistes hankeosades sõlmiti lepingud veebruari esimeses pooles, siis osades 2 tegi Hankija otsuse tunnistada menetlus kehtetuks alles 25.02.2025. Otsus on põhjendatud ja proportsionaalne ning vastab Hankija vajadustele. Asjaolu, et Vaidlustajal on soov sõlmida hankemenetluse tulemusena leping, ei saa üles kaaluda hankija põhjendatud ja objektiivselt mõistetavat huvi tellida sama liigilisi sama piirkonna töid koos ja minimeerida seeläbi Hankija riske. Hankija vastav soov ei ole ei lubamatu ega taunitav.

5.8. Hankija ei pea põhjendatuks lähtuda üksnes sellest, mis on pakkuja jaoks sobiv kui sama lahendus on Hankijale sisuliselt sobimatu ja tekitab enam kui tõenäoliselt lisakulusid. Liinikoridoride hooldus on kahetsusväärset valdkond, kus võiks alati oluliselt rohkem rahalisi vahendeid olla, kuna muutunud ilmastikuoludega on viimastel aastatel kaasnenud sagenenud tormid, mille tagajärgede kõrvaldamine toob Hankija jaoks vältimatult kaasa ootamatuid lisakulutusi, mille suurus võib halvemal juhul ulatuda miljonitesse eurodesse. Seetõttu on Hankija jaoks eriti oluline teha kõik temast mõistlikult olenev, vältimaks kõnealuses valdkonnas võimalike lisakulude tekkimist.

5.9. Hankija täiendav seisukoht.

5.9.1. Hankija sooviks olnuks menetlus ka teistes hankeosades kehtetuks tunnistada ja korraldada uued, suuremate mahtudega menetslused, kuid see ei olnud enam võimalik, sest Riigihangete teistes hankeosades olid raamlepingud selleks ajaks sõlmitud, kui Hankija jaoks ilmnas, et tegelikkuses on tegemist vajavate liinikoridoride hooldustööde maht suurem. Siin ei ole küsimus sugugi selles, et Hankijale sobib variant, kus ta peab korraldama lisanduva mahu osas eraldi hankemenetluse, ka ei ole lisakulude võimalik tekkimine teistes hankeosades Hankijale aktseptitav, nagu Vaidlustaja eksitavalt väidab. Hankija on teiste hankeosade puhul lihtsalt sundseisus - lepingud on sõlmitud ja kehtetuks tunnistamise võimalust seetõttu enam ei eksisteeri. Hankija ei ole ka väitnud, et kavatseb teistes osades lisamahu tõttu tingimata uue hankemenetluse korraldada. Hankija alles kaalub oma võimalusi olukorra lahendamiseks RHS-iga lubatud piirides ning teeb seejärel vajalikud ja võimalikud otsused, mis ei puuduta aga käesolevat vaidlustust.

5.9.2. Tõele ei vasta Vaidlustaja väide, mille kohaselt tegutseb Hankija Vaidlustajat diskrimineerivalt. Hankija tegutseb vaidlustatud hankeosades erinevalt üksnes seetõttu, et osades 2 esinevad asjaolud on olulisel määral erinevad teistes osades esinevatest asjaoludest. Võrdne käsitlemine saab aset leida siiski võrdsetel asjaoludel, mida käesoleval juhul ei esine. On ilmne, et kui hankemenetlus on lepingu sõlmimisega lõppenud, ei saa menetlust enam kehtetuks tunnistada.

Riigihankes 1 on osas 3 leping sõlmimata, kuna nimetatud selles osas esitatud eraldiseisva vaidlustuse menetlus on jõudnud halduskohtusse. Kuna osas 3 on leping sõlmimata, tähendab see, et ka nimetatud hankeosas on Hankijal võimalik hankemenetlus kehtetuks tunnistada.

5.9.3. Asjaolu, et erinevates hankeosades toimub otsuste tegemine erineva tempoga on Hankija praktikas pigem tavapärane. See sõltub muu hulgas sellest, kas pakkujatel on vaja küsida täiendavat teavet ning kui kiiresti selline teave esitatakse. Seda, et ka teistes hankeosades ei toimunud otsuste tegemine ja lepingute sõlmimine samaaegselt – mida Vaidlustaja Hankijale arusaamatult ette heidab – näitab muu hulgas asjaolu, et mõni leping on sõlmitud 06.02.2025, mõni 12.02.2025. Juhtumisi jäi vaidlustatud hankeosades otsuste tegemine Hankijal Riigihangetes ajaliselt viimaseks, mis ei saa siiski kuidagi etteheidetav olla.

Asjaolu, et Hankija ei ole teinud vaidlustatud hankeosades pakkuja vastavaks tunnistamise otsust, nagu Vaidlustaja Hankijale ette heidab, on seotud üksnes sellega, et Hankija kasutab hankemenetlustes reeglina pöördmenetlust, mis tähendab, et kõik otsused tehakse ühekorraga. Vastavaks tunnistamise otsust Hankija eraldi, enne pakkumuse edukaks tunnistamise otsust ei tee.

5.9.4. Väide, mille kohaselt on Hankija eesmärk takistada uutel tulijatel riigihangetel turuosa saada ja jätkata endale meelepärase ettevõtjatega, ei vasta vähimalgi määral tõele. Kui näiteks elektritööde valdkonnas osalevad Hankija korraldatavatel riigihangetel sageli ühed ja samad pakkujad, siis liinikoridoride hooldustööde valdkonnas tegutseb rohkem pakkujaid kui üheski teistes Hankija tegevusvaldkonnas. Seda kinnitab muu hulgas asjaolu, et riigihankes viitenumbriga 286610 esitas vaidlustatud hankeosas pakkumuse 16 pakkujat ja riigihankes viitenumbriga 286677 esitas vaidlustatud hankeosas pakkumuse 13 pakkujat. Hankija jaoks on pakkujate paljususe ainult tervitatav, kuna see aitab saada hangetel paremaid hindasid, ka

sõlmib hankija liinihooldustööde tegemiseks pidevalt lepinguid uute pakkujatega, kellega tal varasemast mistahes lepingulised suhted puuduvad.

5.9.5. Vaidlustaja viited sellele, et hanke mahtu puudutavad detailsed andmed on Hankijal igal juhul olemas, on asjatundmatud. Hankija käitab üle Eesti ca 63 000 km elektriliine, mis tähendab, et hankija hooldada on ka ca 63 000 km liinikoridore. On inimlikult mõisteta, et Vaidlustajal kui kõrvaltvaatajal võib tekkida arusaam, et Hankijal on vajalik info tööde mahtude kohta olemas ühe nupuvajutuse või droonilennutusega, kuid praktikas asjad siiski nii lihtsad ei ole. Nagu Hankija ka varasemas vastuses märkis, on liinihoolduse valdkond muutunud ilmastikuolude tõttu alarahastatud, tegemist vajavaid töid on alati palju rohkem kui nendeks vajalikke rahalisi vahendeid, sealhulgas vaidlustaja viidatud liinikoridoride seisukorra kaardistamiseks. See, et aeg-ajalt ilmneb uut infot, mis varasemalt teada ei olnud, on praktikas täiesti tavapärane, arvestades seejuures Hankija tegevusvaldkonna ulatust ja keerukust, samuti organisatsiooni suurust.

Asjaolu, et Hankija esitab edukale pakkujale lepingu täitmisel aastakava iga aasta 1. detsembriks ei oma mistahes seost täiendavate tööde mahtude Hankija jaoks teatavaks saamisega veebruarikuus. Kuna aastakava kuulub täitmisele kalendriaasta lõpuks ning praktikas võib tööde üleandmisel esineda ka hilinemisi ja lepingute täitmist puudutavaid vaidlusi poolte vahel, on mõisteta, et lõplikud andmed selguvadki alles hiljem, uue aasta esimese paari kuu jooksul. Sisendit selle kohta, et kuskil piirkonnas on vaja teha töid, mida Hankija ei ole ette näinud, saab Hankija ka oma olemasolevatelt liinikoridoride hoolduse koostööpartneritelt.

Asjaolu, et Hankijal on hetkeseisuga olemas andmed selle kohta, milline on täiendavate tööde maht erinevates liinikoridorides kilomeetrites, ei tähenda seda, et uues hankemenetluses korregeeritud, lisatöid hõlmav maht samuti kilomeetrites antakse.

5.9.6. Vaidlustaja leiab, et Hankijal on õigus juba sõlmitud lepingud üles öelda või nendest taganeda, tuginedes RHS § 124 lg 1 p-ile 1. See ei vasta tõele. Kõnealune säte võimaldab Hankijal lepingu üles öelda või sellest taganeda üksnes juhul, kui hankelepingus on juba tehtud muudatusi, mis ei ole § 123 kohaselt lubatavad. Hankija selliseid muudatusi lepingutes teinud ei ole ega kavatsenud ka teha, kuna see eeldaks teadlikult väärt käitumist. Hankija jaoks on üllatav, et vaidlustaja peab üldse võimalikuks vaidlustusmenetluses sellise seisukoha esitamist.

5.9.7. Hankija viis Riigihangete läbi teadmise, et tööde eeldatav maht on selline, nagu alusdokumentides märgitud. Kui hankemenetluse ajal ilmnis, et tegelik maht on suurem, langetas Hankija otsuse mitte sõlmida raamlepingut nendes hankeosades, kus see oli suurenenud mahu Hankijale teatavaks saamise ajal sõlmimata ning korraldada vastavates hankeosades uus, suurema mahuga hange. Hankija eesmärgiks on vältida igal võimalusel olukorda, kus samas piirkonnas tegutseb samaaegselt mitu erinevat töövõtjat, kuna sellega kaasnevad erinevad riskid, sealhulgas risk soovimatute kulutuste tekkeks, mida Hankija oma 12.03.2025 vastuses on kirjeldanud. Vaidlustaja ei saa nõuda temaga lepingu sõlmimist olukorras, kus Hankija hinnangul kaasnevad temale seeläbi riskid ning Hankijal jääb seeläbi eeldatav eesmärk saavutamata.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

6. Hankija on 25.02.2025 tunnistanud Riigihangetes osades 2 menetluse RHS § 73 lg 3 p-i 6 ja "Juhised pakkujale" p-i 4.8.2. alusel kehtetuks ja põhjendanud neid otsuseid järgmiselt:

"a) vastavalt juhised pakkujale punktile 4.8.2 on hankijal õigus hankemenetlus kehtetuks tunnistada, kui riigihanke alusdokumentides sisaldub viga või puudus, mille parandamata või kõrvaldamata jätmine tooks hankija jaoks raamlepingu sõlmimisel kaasa ebasoodsa tagajärje;

b) pärast hankemenetluses pakkumuste esitamist on ilmnenu, et hankija on raamlepingu eeldatavate koguste määramisel hankes eksinud. Kuna raamlepingus võib pärast selle

sõlmimist teha üksnes väheolulisi muudatusi, mis tähendab, et muu hulgas ei ole pooltel võimalik lepingu mahtu muuta, on hankija seisukohal, et hankes ette antud tingimustel lepingu sõlmimine ei taga hankija jaoks hanke eesmärgi saavutamist. Eeltoodust tulenevalt peab hankija põhjendatuks käesoleva hankemenetluse hankeosas 2 kehtetuks tunnistada, hanke alusdokumendid üle vaadata ning korraldada uuendatud tingimustel uus hankemenetlus,"

Vaidlustusmenetluses on Hankija täiendavalt selgitanud, et:

- 1) Hankijale sai veebruari keskel teatavaks asjaolu, mida ta Riigihangete ettevalmistamise ajal ei teadnud ning mille ilmnemise tõttu sai Hankijale selgeks, et Riigihangete eeldatavate maksumuste määramise aluseks olnud tööde mahud on olnud ebapiisavad – töid on tegelikkuses vaja teha märkimisväärselt suuremas mahus ja seda kõikides Riigihangete osades (Hankija esitas lisa trassihoidlusvõlgade kohta), kuid sõlmitavaid raamlepinguid ei saa muuta - Hankijal ei ole õigust tellida töid suuremas mahus kui riigihangete registris märgitud vastava hankeosa eeldatav maksumus, kui Hankija ühel aastal mahtu kooskõlas raamlepinguga suurendab, on ta sunnitud mõnel teisel aastal sellevõrra väiksemas mahus töid tellima ja ikkagi esineb vajadus täiendavate tööde järele;
- 2) Riigihanked kuulutati välja kolmeaastaseks perioodiks raamlepingu sõlmimiseks ning Hankija eesmärgiks on see, et vastavas piirkonnas teostab kõik vastava hankeosa tööd üks töövõtja (kahjude hüvitamine, vaidluste ja riskide vältimine). Kui Hankija oleks jätnud osad 2 kehtetuks tunnistamata ja kuulutanud lisandunud mahu tarbeks välja uue hankemenetluse, võinuks see - arvestades potentsiaalsete pakkujate paljusust - suure tõenäosusega tähendada, et edukaks osutub mõni teine pakkuja, mitte Vaidlustaja;
- 3) ajal, mil Hankija jaoks ilmnis arvesse võtmata lisamaht, olid raamlepingud teistes hankeosades (va Riigihanke 1 osas 3) edukaks tunnistatud pakkujatega juba sõlmitud ning hankemenetlus selle tulemusena lõppenud. Juhul kui lepingud olnuks sõlmimata ka ülejäänud kolmes hankeosas, oleks Hankija ka seal hankemenetluse kehtetuks tunnistanud, kuna ka nimetatud piirkondades on hankeosade maht tegelikkuses vajalikke mahtusid arvestades ebapiisav.

Vaidlus on selles, kas neist põhjendustest lähtuvalt on otsused tunnistada menetlus Riigihangete osades 2 kehtetuks kooskõlas RHS § 73 lg 3 p-iga 6 ja "Juhised pakkujale" p-iga 4.8.2.

7. Riigihangete registri andmetel on Riigihanke 1 osa 2 eeldatav maksumus 1 705 900 eurot, Riigihanke 2 osa 2 eeldatav maksumus 1 309 500 eurot.

Hankija on soovinud Riigihangete osades 2 sõlmida raamlepinguid (igas osas ühe edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud pakkujaga).

Riigihangete osades 2 tuli pakkumustes esitada vorm 4.2. "Pakkumuse maksumuse tabel", kus on toodud tellitavate tööde indikatiivsed kogused, ühikud visang, tükk, tund, hektar.

Tõendamaks seda, et vormides 4.2. toodud indikatiivsed kogused (mahud) on väikesed (Hankija hinnangul märkimisväärselt) ja et Hankijal on vaja tellida rohkem töid, esitas Hankija lisa, kust nähtub, et keskpingehoolduse ja madalpingehoolduse osas on Riigihankes 1 Lääne-Virumaal trassihoidluse võlg kokku 469 km ja Riigihankes 2 Läänemaal kokku 22 km.

Õige on Vaidlustaja väide, et Riigihangete osades 2 ei ole madalpingeliinide hooldust - on keskpinge- ja kõrgpingeliinide hooldust.

Kui vormides 4.2. on ühikuteks visang, tükk, tund, hektar, siis Hankija esitatud lisas on toodud trassihoidluse võlg kilomeetrites. Vaidlustaja on välja toonud, et kui keskpingeliinide hooldust on Riigihanke 1 osas 2 vaja teha täiendavalt 98 km ulatuses ja Riigihanke 2 osas 2 täiendavalt 15 kilomeetri ulatuses, siis see täiendav maht võiks olla selline, mida saab juurde tellida. Hankija selle Vaidlustaja seisukoha kohta oma arvamust ei avaldanud.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankijale võis saada teatavaks, et vormides 4.2. toodud indikatiivsed kogused pole piisavad, kuid lisa 1 ega ka Hankija selgitused vaidlustusmenetluses ei võimalda teha järeldust, millises täiendavas mahus tööde tellimine on Hankijale tegelikult vajalik. Hankija esitatud lisas toodud trassihoolduse võlga km-s ei ole Hankija teisendanud vormides 4.2. toodud ühikutele, mistõttu pole võimalik järeldada seda, kui suur on vajalik täiendav maht.

8. Euroopa Kohus (lahendid C-23/20, C-274/21 ja C-275/2) on leidnud, et kui määratud ülempiir (käesoleval juhul eeldatav maksumus) on täitunud, siis on raamleping kaotanud kehtivuse. Lisaks tuleneb neist kohtu otsusest ka see, et raamlepingu kehtivuse ajal võib raamlepingu maksimaalset kogust ja maksumust suurendada, kui selline raamlepingu muudatus on ebaoluline.

Vormides 4.2. on toodud indikatiivsed, st ligikaudsed, orienteeruvad, esialgsed, oletatavad, kogused. Riigihanke 1 osas 2 esitatud Vaidlustaja pakkumus on 563 108,17 eurot väiksem eeldatavast maksumusest. Riigihanke 2 osas 2 esitatud Vaidlustaja pakkumus on 313 755,13 eurot väiksem eeldatavast maksumusest. Hankija on ise viidanud „Juhised pakkujale“ p-ile 2.2., kus on toodud, et *Raamlepingu tegelik maht ja selle jagunemine pakkumuse maksumuse tabeli positsioonide lõikes selgub lepingu lõppemisel ning selle hulka kuuluvad kõikide lepingu alusel välja makstud tasud. Lepingu maksimaalseks maksumuseks on vastava hankeosa eeldatav maksumus.*

„Juhised pakkujale“ p 2.4. kohaselt *hankija varasema praktika alusel plaanivälised tööd moodustanud analoogsete lepingute täitmisel keskmiselt kuni 3 % lepingu tükilisest mahust ehk kuni 6 % lepingu maksumusest.*

Seega kuna vormis 4.2. on indikatiivsed kogused ja täiendavate tööde tellimise on Hankija ka ette näinud, siis võimaldab eeldatav maksumus neid koguseid raamlepingu täitmise ajal suurendada. Hankija on ka ise märkinud, et tal ei ole õigust tellida töid suuremas mahus kui riigihangete registris märgitud vastava hankeosa eeldatav maksumus, mis tähendab, et kuni eeldatava maksumuse täitumiseni on Hankijal õigus tellida Riigihangete osades 2 Vaidlustajalt töid täiendavas mahus.

9. Hankija ei vaidle vastu sellele, et täiendavate mahtude tellimine on võimalik ka uute riigihangete kaudu, kuid Hankija ei soovi uusi riigihankeid põhjendusel, kogu mahu peab igas Riigihangete osas ära tegema üks töövõtja. Hankija leiab, et erinevate töövõtjate poolt nende tööde tegemisel võivad tekkida probleemid. Hankija on selle põhjenduse toonud välja alles vaidlustusmenetluses.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et oletused tekkida võivatest probleemidest ei saa olla põhjendatud vajaduseks menetlus kehtetuks tunnistada.

Kui Hankija vajab täiendavates mahtudes tööde tellimist, siis see kehtib ka neis Riigihangete osades, kus raamlepingud on juba sõlmitud. Hankija ei väida, et kavatseb teistes osades lisamahu tõttu tingimata uue hankemenetluse korraldada, vaid alles kaalub oma võimalusi olukorra lahendamiseks RHS-iga lubatud piirides ning teeb seejärel vajalikud ja võimalikud otsused.

Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et otseselt see, kuidas Hankija teistes hankeosades lahendab täiendava mahu tellimise, ei puuduta käesolevat vaidlustust, kuid kui teistes osades on peale raamlepingu sõlmimist võimalikud muud lahendused, siis jääb vaidlustuskomisjonile arusaamatuks see, miks need lahendused polnud võimalikud Riigihangete osades 2.

10. „Juhised pakkujale“ p 4.8.2. kohaselt Hankijal on õigus hankemenetlus kehtetuks tunnistada *kui riigihanke alusdokumentides sisaldub viga või puudus, mille parandamata või kõrvaldamata jätmine tooks hankija jaoks raamlepingu sõlmimisel kaasa ebasoodsa tagajärje.*

RHS § 73 lg 3 p 6 sätestab kaks alternatiivset õiguslikku alust hankemenetluse lõppemiseks hankija otsusega kehtetuks tunnistamise kaudu, millest teise alternatiivi kohaselt lõppeb hankemenetlus kehtetuks tunnistamisega hankija enda otsusega põhjendatud vajaduse korral omal algatusel.

Tallinna Ringkonnakohus on 16.10.2024 otsuses 3-24-2008 (otsusele esitatud kassatsioonkaebust ei võetud menetlusse) p-is 14. märkinud, et *õigusdogmaatikas on „põhjendatud vajaduse“ juhtumeid hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks jagatud sisu poolest tinglikult viieks suuremaks kaasusgrupiks: (i) hankija vigadest tingitud vajadus; (ii) hankija vajaduse muutumine; (iii) hankija võimaluste muutumine; (iv) riigihanke eesmärgi saavutamise võimatus; (v) vähene konkurents.*

Käesoleval juhul saab tegemist olla Hankija veaga. Selleks, et menetlust kehtetuks tunnistada peab vea esinemisega riigihanke alusdokumentides kaasnema võimatus jätkata Riigihankeid ja lisaks ka ebasoodne tagajärg Hankija jaoks.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et antud juhul ei ole selle eksimuse (mahtude suurus) parandamise ainsaks võimaluseks Riigihangetes osades 2 menetluse kehtetuks tunnistamine - Hankija saab Riigihangete osades 2 raamlepingud sõlmida, täiendava mahu osas on tööde tellimine võimalik kas kuni eeldatava maksumuse täitumiseni või sarnaselt teiste hanke osadega, kus raamlepingud on juba sõlmitud ja Hankija kaalumise tulemusena lahendab olukorra RHS-iga lubatud piirides.

Vaidlustusmenetluses pole ilmnenu seda, et raamlepingute sõlmimisega Riigihangete osades 2 kaasneks Hankijale mingi ebasoodne tagajärg.

11. Eelpooltoodust lähtuvalt tunnistab vaidlustuskomisjon kehtetuks Hankija otsused Riigihangete osades 2 menetlus kehtetuks tunnistada.

12. Vaidlustusmenetluse kulud

Kuna vaidlustusmenetlus lõpeb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel vaidlustuse täieliku rahuldamisega, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

RHS § 198 lg 1 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele vaidlustuste esitamiseks tasutud riigilõivud 1280 eurot +1280 eurot.

Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks - 2138 eurot (käibemaksuta), 10,69 tunni õigusabi osutamise eest tunnitasa 200 eurot (käibemaksuta).

Vaidlustuskomisjon peab Vaidlustaja lepingulise esindaja kulusid vajalikuks ja põhjendatuks ning mõistab need Hankijalt välja.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ulvi Reimets